

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 61 0 Пс 009215 22 Рев
Бања Лука, 16.9.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља К. д.о.о. Л., кога заступа Љ.С., адвокат из Б.Л., против тужених Е. д.о.о. I.S., и Т. а.д. И.С., у стечају, које заступа В.С., адвокат из Б., те Републике Српске, Управа, Б.Л., коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, ради накнаде штете, вриједност спора 2.690.430,00 КМ, одлучујући о ревизијама тужитеља и туженог Е. д.о.о., И.С. против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 61 0 Пс 009215 21 Пж 2 од 23.12.2021. године, на сједници одржаној 16.9.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија туженог Е. д.о.о., И.С. се одбија и пресуда Вишег привредног суда у Бањој Луци број 61 0 Пс 009215 21 Пж 2 од 23.12.2021. године, у дијелу којим је жалба тужитеља против пресуде Окружног привредног суда у Источном Сарајеву број 61 0 Пс 009215 20 Пс 3 од 2.4.2021. године дјелимично усвојена и иста пресуда у одбијајућем дијелу одлуке о тужбеном захтјеву преиначена тако, што је овај тужени обавезан да тужитељу накнади обичну штету у износу од 75.191,69 КМ са законском затезном каматом од 28.10.2016. године до исплате, се потврђује.

Ревизија тужитеља се усваја и побијана пресуда, у дијелу којим је жалба тужитеља против означене првостепене пресуде у одбијајућем дијелу одлуке о тужбеном захтјеву одбијена, у односу на туженог Е. д.о.о., I.S. - преко досуђеног износа и у цјелини у односу на тужене Т. а.д. И.С. и Републику Српску, Управа, Б.Л. и дијелу одлуке о трошковима поступка, се укида и предмет у том дијелу враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Источном Сарајеву број 61 0 Пс 009215 20 Пс 3 од 2.4.2021. године, одбијен је тужбени захтјев тужитеља да се обавезу тужени Е. д.о.о., I.S. (даље: првотужени) и Република Српска, Управа (даље: трећетужена), да тужитељу накнаде штету у износу од 7.680.872,33 КМ од чега, по основу стварне штете износ од 2.230.521,69 КМ, са законском затезном каматом од 5.11.2015. године (као дана подношења тужбе) до исплате и по основу изгубљене користи износ од 5.450.350,64 КМ, са законском затезном каматом на појединачне годишње износе, за период од 2016. до 2020. године, означене у другом ставу изреке пресуде.

Истом пресудом, одбијен је захтјев тужитеља, да се у односу на туженог Т. а.д. И.С., у стечају (даље: друготужен) утврди основаним потраживања у износу од 7.680.872,33 КМ од чега: по основу стварне штете износ од 2.230.521,69 КМ, са законском затезном каматом од 5.11.2015. године до исплате и по основу изгубљене кристи износ од 5.450.350,64 КМ, са законском затезном каматом на појединачне износе и за периоде ближе означене у другом ставу изреке првостепене пресуде, те да се утврди основаним потраживање износа од 13.828,00 КМ, на име трошкова поступка насталих до дана отварања стечајног поступка над имовином друготуженог и да се наложи друготуженом да укупно потраживање уврсти у табелу потраживања општег исплатног реда у предмету истог суда број 61 0 Ст 011589 18 Ст, те је одбијен тужбени захтјев за накнаду трошкова поступка у износу од 102.960,00 КМ и обавезан је тужитељ да првотуженом и друготуженом накнади трошкове поступка у износу од 29.200,00 КМ, а трећетуженој у износу од 28.000,00 КМ.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 61 0 Пс 009215 21 Пж 2 од 23.12.2021. године, жалба тужитеља је дјелимично усвојена и првостепена пресуда преиначена тако, што је обавезан првотужени да тужитељу, по основу стварне штете исплати износ од 75.191,69 КМ, са законском затезном каматом од 28.10.2016. године до исплате, а у осталом дијелу је жалба одбијена и иста пресуда потврђена у преосталом одбијајућем дијелу у односу на првотуженог и у цјелини у одбијајућем дијелу у односу на друготуженог и трећетужену и одбијени су захтјеви првотуженог и друготуженог за накнаду трошкова састава одговора на жалбу.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду у одбијајућем дијелу, због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда у односу на друготуженог и трећетужену преиначи и усвоји тужбени захтјев, а у односу на првотуженог да се преиначи и захтјев у погледу висине потраживане накнаде штете усвоји или „укине пресуда другостепеног суда у цјелини и предмет врати на поновно суђење“.

Трећетужена у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије, а првотужени и друготужени нису доставили одговор на ревизију.

Првотужени ревизијом побија другостепену пресуду у досуђујућем дијелу захтјева, због повреда одредаба парничног поступка учињених пред другостепеним судом и погрешне примјене материјалног права и предлажу да се побијана пресуда у том дијелу преиначи и захтјев у односу на овог туженог одбије, уз накнаду трошкова састава ревизије.

Тужитељ у одговору на ревизију првотуженог предлаже да се ревизија одбије.

Ревизија тужитеља је основана, а ревизија првотуженог није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да се првотужени и трећетужени обавежу да му накнаде штету у износу од 7.680.872,33 КМ, од чега: по основу стварне штете, износ од 2.230.521,69 КМ и по основу изгубљене користи износ од 5.450.350,64 КМ, са законском затезном каматом као у изреци првостепене пресуде; те да се у односу на друготуженог утврди основаним потраживање тужитеља по истим основима и у истим износима и износу од 13.826,00 КМ, на име трошкова насталих до дана отварања

стечајног поступка и да се овом туженом наложи да потраживање уврсти у табелу потраживања општег исплатног реда у стечајном поступку над тим туженим.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да је тужитељ децембра 2014/јануара 2015. године сачинио Бизнис план П.К.Р. за изградњу складишта и терминала за продају течног нафтног гаса (даље: TNG), пунионице боца за домаћинство, станице за испитивање и баждарење амбалаже, складиште боца и продаје и складишта боца техничких гасова, са рекапитулацијом планираног промета по видовима планиране разлике у цијени, за период 1.8.2015. до 31.12.2018. године; да су тужитељ (улагач 1.) и З. д.о.о. Ц., РС (улагач 2.) закључили уговор број ... о заједничком улагању од 20.4.2015. године, којим су одредили висину улагања улагача 1. у заједнику инвестицију П.К. – Р., у износу од 3.117.210,00 КМ (у виду некретнина, опреме и инвентара набројаних у Прилогу 1. уговора), а улагач 2. се обавезао, о свом трошку унијети опрему наведену у Прилогу 2. уговора, у вриједности 1.168.55,00 КМ; да су тужитељ (улагач 1.) и Л.п.д.о.о. Ц. (улагач 2.) истог дана закључили уговор о заједничком улагању на начин, да тужитељ улаже износ од 3.117.210,00 КМ (у виду некретнина, опреме и инвентара, набројаних у Прилогу 1. уговора), а да улагач 2. улаже износ од 986.780,00 КМ (у виду опреме специфициране у Прилогу 2 уговора); да је између тужитеља и првотуженог закључен уговор број А/В/01/2015/Ф од 25.5.2015. године о купопродаји два надземна резервоара за TNG V=60 м³ и један подземни резервоар за TNG V =6,4 м³, по купопродајној цијени од 110.560,96 КМ, уз примјену норми и стандарда за ову врсту резервоара; да је дописом (у електронској форми) од 25.6.2015. године друготужени обавијестио тужитеља да су сва три резервоара за течни нафтни гас завршена и „примљена“ од стране надлежног инспектора; да је тужитељ 29.7.2015. године (ког дана је извршио истовар претходног дана преузетих резервоара од друготуженог), доставио рекламацију друготуженом (у електронској форми), о уоченим недостацима на надземним резервоарима наводећи, да радијус резервоара не одговара радијусу (раније испорученим од стране друготуженог) „ослонцима“ и позвао га да „сутрадан“ дође на лице мјеста ради постизања договора око отклањања уочених недостатака, према захтјеву пројектанта и надзорног органа и обавијестио га, да је с тим у вези, ради обезбјеђења доказа о недостацима ангажовао вјештака машинске струке; да је писменом рекламацијом од 29.7.2015. године тужитељ обавијестио директора првотуженог о наведеним недостацима и позвао га на лице мјеста ради сагледавања рекламације и проналажења рјешења; да је првотужени у одговору на рекламацију број ... од 12.8.2015. године истакао, да не прихвата рекламацију, да су резервоари израђени у складу са важећим и уговореним стандардима, да је исте „примио“ надлежни инспектор и надзорни орган тужитеља, да је до одступања дошло из разлога што су стопала фиксирана за бетонску подлогу и центрирана по идеалној оси, а не према оси резервоара као примарног објекта и да је у производним халама произвођача – мјерењем (дакле, не пробном монтажом) утврђено да се стопала и резервоари уклапају; да је друготужени 14.8.2015. године „на основу дописа купца“, то јесте тужитеља (чиме потврђује да му је достављена рекламација тужитељ од 29.7.2015. године) и инструкција продавца (првотуженог) у присуству директора тужитеља и надзорног органа за наведену инвестицију, Д.Т., у сједишту тужитеља извршио преглед резервоара и опреме и да је у записнику о извршеној контроли навео: да је „у производним халама произвођача направљено контролно мјерење стопа и резервоара и да је утврђено да стопе у потпуности налијежу на резервоар..., да не постоје одступања ван толеранција прописаних стандардом, са приједлогом да, ако је са тим сагласан купац, да ће послати теренску екипу, која ће у толеранцијама стандарда извршити додатно проширење тетива седла стопа, колико то буде могуће; да је Друштво Е. д.о.о. Б. и Х., дописом број ... од

19.8.2015. године обавијестило тужитеља, да је након извршеног испитивања подземног резервоара TNG на непропусност и чврстоћу нашао „да је хидроизолација dancadi некоректно изведена и као такве се морају подвргнути поновом испитивању отпора изолације, те да је приликом визуелног прегледа уочено да резервоар не посједује „контролну плочу“ (то је натписна плочица, која се поставља на подлогу плашта резервоара, чврстим везом, коју прописује одредба члана 11. тачка 4. Правилника о изградњи постројења за течни нафтни гас, складиштењу и претакању течног нафтног гаса „Службени гласник Републике Српске“, број 26/12, даље: Правилник); да је Јавна научно истраживачка установа Институт ... Б.Л. у налазу од 24.8.2015. године сачињеном (по захтјеву тужитеља, ради обезбјеђења доказа) потврдила да „резултати прегледа и испитивања изолационог плашта резервоара за TNG, не удовољава техничким прописма (члану 21. став в) Правилника), према којем спољне површине резервоара морају бити заштићене изолационим материјалом дебљине 6 mm, који мора да обезбиједи електропробојност 20 kV и да изолациони плашт резервоара, није издржао тест елетропробојности напона 20 kV“; да је надзорни орган Д.Т. обавијестио инвеститора дописом број ... и ... од 25.8.2015. године о обустављању радова на постројењу TNG са пунионом, због неотклоњених недостатака и 1.9.2015. године је о томе обавијестио и Главног републичког техничког инспектора и позвао га да изврши контролу достављене документације и на давање инструкција у вези са даљњим поступањем како би се радови на предметним постројењима могли наставити, што је поново учинио и дописом од 15.9.2015. године; да је Републичка управа за инспекцијске послове након извршене контроле резервоара TNG, фабрички број ..., у Записнику број ... од 11.6. 2015. године навела, да резервоар задовољава одредбе Правилника о техничким нормативима за стабилне посуде под притиском („Службени лист СФРЈ“, број 16/83, даље: Правилника о техничким нормативима) и о извршеном прегледу конструкције и првом испитивању је издала Увјерење број ... од 11.6. 2015. године, са означеном „Класом посуде: II“, запремине 60 м3, с назнаком да је техничка документација која је приложена уз Увјерење – према JUS M.E2.153; да је у Записнику наведене Управе број ... од 25.6. 2015. године о инспекцијској контроли надземног резервоара за TNG, фабрички број 9154 наведено, да резервоар задовољава одредбе Правилника о техничким нормативима и да је издато Увјерење број ... од 25.6.2015. године о извршеном прегледу „конструкције, и првом испитивању резервоара, са означеном „Класом посуде: III“, запремине 60 м3, с назнаком да је техничка документација која је приложена уз увјерење – према JUS M.E2.153; да је сагласно Записнику број ... од 8.6.2015. године извршила инспекцијску контролу резервоара за TNG, фабрички број 9155, запремне 6,4 м3, у којем је наведено, да резервоар задовољава одредбе наведеног Правилника, издато Увјерење исте Управе број ..., од 16.6.2015. године, о извршеном прегледу „конструкције, и првом испитивању“ наведеног подземног резервоара, са означеном „Класом посуде: III“, запремине 6,4 м3, с назнаком да је техничка документација која је приложена уз увјерење – према JUS M.E2.153; да је друготужени (произвођач), за сва три резервоара сачинио Изјаве о усаглашености наводећи, да су „са свим битним захтјевима израђени према норми BAS EN 13445 за металне цилиндричне резервоаре под притиском у складу са Direktivom PED 97/23 и да је израда резервоара у складу са свим законским и другим позитивним прописима и Правилником; да је вјештак машинске струке А.Њ. у налазу од 1.9.2015. године (сачињеном ради обезбјеђења доказа) нашао, да постоји зазор-простор на носачу, на који резервоар није налегао по ободу, него се ослања линијски на носаче у горњој зони носача..., те да је примјетно да прије бојења резервоари нису очишћени од хрђе и да прије лака није нанесена темелна боја; да су према „другом извјештају“ надзорног органа од 9.10.2015. године, надземни резервоари дислоцирани са спорних ослонаца, како би се спријечила појава даљих оштећења на анткорозивној заштити и да је за

наставак градње гасне инсталције предметног објекта потребно израдити нова постројења складишних резервоара у складу са пројектном документацијом; да према налазу вјештака машинске струке О.Б., испоручени резервоари не задовољавају прописе и стандарде у погледу квалитета израде и техничких норматива и да се нису могли издати наведена Увјерења о њиховој исправности (при чему се детаљно изјаснио о неправилностима у изради резервоара и у пратећој документацији) и да је надзорни орган правилно поступио када је обуставио рад, након што је уочио недостатке на опреми, прорачунима и документацији, а да није тако поступио, последице би биле несагледиве и катастрофалне, као и да је за довођење наведене опреме под притиском - резервоари и постоља, у исправно стање потребно 75.191,69 КМ; да је вјештак грађевинско архитектонске струке Н.В. нашао, да је инвеститор испоштовао Закон о уређењу простора и грађења у Републике Српске, да је на иницијативу инвеститора усвојен нови регулациони план, да резервоари за гас нису постављени на припремљене темеље, па није урађена ни гасна инсталација у складу са пројектом и да су сви објекти у степену завршености од 95% до 100%, осим гасне инсталације, која није урађена због проблема са цистернама за гас; да према налазу вјештака економске струке Д.О., стварна штета тужитеља износи 2.230.521,69 КМ и то на име: довођења постројења у функцију у износу од 75.171,69 КМ, одустанка ино партнера ЗИП д.о.о. Ц. да испоручи опрему (која би у будућности постала власништво тужитеља) у износу од 1.168.550,00 КМ и одустанка ино партнера Л.П. д.о.о. Ц. да испоручи опрему (која би у будућности постала власништво тужитеља) у износу од 986.780,00 КМ, те очекиване добити у периоду од 1.10.2015. године до 31.12.2016. године у износу од 1.299.327,19 КМ, очекиваног прихода у 2015. и 2016. години у износу од 5.512.939,25 КМ и изгубљене користи за период 2017. до 2020. године, по 1.037.755,86 КМ; и да је тужитељ тужбу у парници поднио 5.11.2015. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је одбио тужбени захтјев уз образложење, да тужитељ није доказао да је првотужени (продавац) проузроковао штету тужитељу испоруком опреме са недостатком у ситуацији, када је друготужени (произвођач резервоара) понудио могућност отклањања недостатака на постољима, што тужитељ није прихватио и с обзиром да је изгубљену добит тужитељ обрачунао на основу претпоставки о могућем пословању, а не на основу реалних параметара за то (наруцби и уговора, као одрживих параметара за обрачун штете); нити, да је друготужени проузроковао предметну штету, јер тужитељ није у складу са одредбом члана 488. ЗОО определијелио начин отклањања недостатака, а ни о понуђеној могућности овог туженог да се проблем са постављањем резервоара на стопе, отклони на лицу мјеста (у сједишту тужитеља); те да није доказао ни да му је трећетужена причинила штету, с обзиром да су њени органи у поступку издавања Увјерења о извршеном прегледу конструкције и о првом испитивању и лица која су издавала сертификате за радиографско испитивање материјала и за спровођење мјера заштите од јонизирајућег зрачења – овлаштени и оспособљени за то. Ово и из разлога што је сагласно Записницима о извршеној редовној инспекцијској контроли од 8.6.2015. године, 11.6.2015. и од 25.6.2015. године, све три цистерне испуњавају услове прописане чланом 21. Правилника, те да поред тога што тужитељ у смислу одредби чланова 154, 172, 179. и 192. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), у вези са члановима 7, 123. и 126. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), није доказао основ потраживања, није доказао ни висину тражених видова штете. Према становишту тога суда, с обзиром да поменути вјештак машинске струке, прорачун којим би се могло доказати: да је „угрожена“ могућност постављања цистерни на испостављене стопе, као

ни утицај временских прилика на цистерне које су се налазила „на отвореном“, није сачинио у складу са чланом 18. Правилника, да то представља довољан разлог због којег суд није могао прихватити процјену наведеног вјештака, који је нашао, да би за довођење цистерни у исправно стање било потребно улагање у износу од 75.191,69 КМ.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда у погледу одбијајућег дијела одлуке у односу на првотуженог и трећетужену, док је жалбу тужитеља дјелимично усвојио и првостепену пресуду преиначио у односу на првотуженог тако, што је овог туженог обавезао да тужитељу исплати износ од 75.191,69 КМ, са законском затезном каматом, као довољан износ за довођење цистерни и постоља у исправно стање, а жалбу у односу на овог туженог у преосталом дијелу и у цјелини у односу на друготуженог и трећетужену је одбио и исту пресуду у односу на ове тужене у преосталом одбијајућем дијелу, потврдио.

Одлука другостепеног суда у досуђујућем дијелу је правилна, а у одбијајућем дијелу захтјева, у односу на првотуженог преко досуђеног износа и у односу на друготуженог и трећетужену у цјелини, није правилна.

У конкретном случају тужитељ накнаду стварне штете и изгубљене користи у односу на првотуженог, као продавца и друготуженог, као произвођача тражи из основа испоруке ствари са материјалним недостатком, а у односу на трећетужену, по основу неправилног рада њених органа.

Опште правило о одговорности за материјалне недостатке код уговора са накнадом (као што је овдје случај) садржано је у одредби члана 121. став 1. ЗОО по којој, код уговора са накнадом сваки уговарач одговара за материјалне недостатке свог испуњења.

Одговорност за материјалне недостатке ствари, у смислу одредбе члана 479. ЗОО постоји, ако продата ствар нема потребна својства за редовну употребу или промет, ако та ствар нема потребно својство за нарочиту употребу за коју је купац набавља, или ако продата ствар нема својство или одлике које су изричито или прећутно уговорене односно прописане. У смислу ове законске одредбе, ако су недостаци на ствари за које продавац сноси одговорност такве, да продата ствар уопште не може задовољити циљ због кога је уговор закључен, онда се може тражити раскид уговора, а у случају да ствар може углавном задовољити циљ због кога је уговор закључен, али не и потпуно, онда се може тражити само накнада штете, која се одређује сразмјерно, према односу недостатака и цијелог посла.

Према одредби члана 481. став 1. ЗОО купац је дужан да примљену ствар на уобичајени начин прегледа или је да на преглед, чим је то по редовном току ствари могуће и да о видљивим недостацима обавијести продавца у року од осам дана, а код уговора у привреди без одлагања, иначе губи право које му по том основу припада. Кад се последије пријема ствари од стране купца покаже да ствар има неки недостатак који се није могао открити уобичајем прегледом приликом преузимања ствари, купац је дужан под пријетњом губитка права, да о том недостатку обавијести продавца у року од осам дана рачунајући од дана кад је недостатак открио, а код уговора у привреди, без одлагања (члан 482. став 1. ЗОО).

У случају продаје ствари са материјалним недостатком купац стиче права прописана одредбом члана 488. ЗОО, након што о томе обавијести (благовремено) продавца и од њега захтијева да недостатке уклони или преда другу ствар, без недостатка. Купац, овлаштења из члана 488. став 1. ЗОО не може користити кумулативно, већ алтернативно, а поред једног од права из става 1. из ове законске одредбе (којим може да се користи у случају одговорности продавца за недостатак продате ствари), припада му и право на накнаду штете (члан 488. став 2. ЗОО). Ово право припада купцу када се користио било којим од права предвиђених у ставу 1. наведене одредбе.

Када продавац неке машине..., или других сличних ствари које спадају у такозвану техничку робу, преда купцу гарантни лист којим произвођач гарантује исправно функционисање ствари у току одређеног времена, рачунајући од њене предаје купцу, купац може, ако ствар не функционише исправно, захтијевати како од продавца тако и од произвођача да ствар оправи у разумном року или ако се то не учини да му умјесто те ствари преда ствар која функционише исправно, с тим, да се овим правилом не дира у правило о одговорности продавца за недостатак ствари.

Уколико продавац у разумном року не уклони недостатке (оправком ствари, када је то могуће или економски оправдано) или не преда другу ствар без недостатка, па тиме не испуни своју обавезу из уговора о продаји, купац има право да то тражи тужбом, како је поступио тужитељ.

Уговором од 25.5.2015. године, закљученим између тужитеља и првотуженог уговорен је гарантни период за сва три резервоара, од дванаест мјесеци, од дана испоруке истих (члан 6.). Према поменутом уговору о техничкој сарадњи закљученом између првотуженог и друготуженог, првотужени се обавезао да ће обезбиједити репроматеријал (члан 2.), а према одредби члана 3. истог уговора, друготужени даје гаранције на резервоаре које „прима“ енергетски инспектор.

У конкретном случају нижестепени судови су се бавили питањем одговорности првотуженог, као продавца предметних резервоара и стопа, док се због погрешног правног приступа у рјешавању ове правне ствари, нису бавили питањем постојања материјално правног односа између тужитеља и друготуженог, а с тим у вези, с обзиром на уговорено утаначење овог туженог и првотуженог, ни питањем испуњења законом прописних услова за њихову евентуалну одговорност, као произвођача и продавца на основу одредби чланова 501. до 507. ЗОО (у којим су прописане одређене специфичности у погледу одговорности произвођача, у односу на законом прописану одговорност продавца), за штету проузроковану тужитељу. Посљедишно томе, нису цијенили од каквог је правног значаја гаранција на резервоаре садржана у члану 3. уговора о техничкој сарадњи закљученог између првотуженог и друготуженог, за примјену напријед наведених одредби.

Осим наведеног, у случају кад продавац ни у накнадном року не отклони недостатак, наступају правне посљедице из члана 491. ЗОО. Из садржаја наведене одредбе произлази, да се уговор по безуспјешном протеклу накнадног рока аутоматски раскида, али купац може одржати уговор на снази ако без одлагања саопшти продавцу да уговор одржава на снази, а услови за раскид уговора због скривених недостатака прописани су одредбом члана 490. ЗОО, чиме се нижестепени судови такође нису бавили, што је од значаја за евентуалну одговорност за предметну штету (по основу

материјалних недостатака на ствари или према правилима о накнади штете у случају раскида уговора).

Када је ријеч о материјалним недостацима на надземним резервоарима - са опремом, ради се о накнадно откривеним и благовремено пријављеним материјалним недостацима на стварима, које су нашли поменути вјештаци машинске струке А.Њ. и О.Б., због којих се резервоари на претходно монтиране стопе не ослањају читавом површином на стопе, већ само на линијском контакту, услед чега је одступање радијуса закривљености за фиксни ослонац 34 мм, а за слободни 30 мм, што је према налазу вјештак Осман Буза изван дозвољене толеранције и што је противно одредбама Правилника о техничким нормативима, па није могуће извршити заваривање ослонаца и услед чега је статичка стабилност надземних резервоара за течни гас (даље: TNG), угрожена.

Из чињеничног утврђења нижестепених судова, које сагласно одредби члана 240. став 2. ЗПП, не може бити предмет преиспитивања у овом ревизионом поступку произлази, да је тужитељ приликом монтаже..., установио да резервоари и стопе, као цјелина, нису израђени према техничкој документацији и да збирка исправа има такве недостатке да не може послужити својој сврси, о чему је обавијестио првотуженог (писменом рекламацијом од 29.7.2015. године), што је овај тужени потврдио у одговору на рекламацију од 12.8.2015. године и друготуженог (Е-mail поруком о рекламацији, од 29.7.2015. године), што је директор овог туженог потврдио у Записнику о извршеној контроли од 14.8.2015. године наводима „да је на основу дописа купца (тужитеља) и инструкција продавца (првотуженог), изашао на лице мјеста истовара резервоара за TNG, на локацији наручиоца“. Како је тужитељ предметне резервоаре преузео од првотуженог дана 27.7.2015. године, о уоченим недостацима је ове тужене обавијестио у року од два дана, од дана преузимања резервоара, из ових разлога и из разлога што из поменутих - упућених им рекламација произлази, да је тужитељ тражио отклањање уочених недостатака (члана 488. став 1. тачка 1. ЗОО), у ком случају му, према ставу 2. ове законске одредбе припада право и на накнаду штете, ревизиони приговори првотуженог у овом правцу, нису основани.

С обзиром на наведене недостатке и чињеницу да надземни резервоари (посуде) и стопе (седла), супротно тврдњама тужених, чине јединство, што је потврдио и вјештак, а што произлази и из члана 7. став 1. тачка 9. Правилника, који прописује да су дијелови посуде: „потпорна сукњица, ноге и седла“ и да према налазу вјештака, до одступања на постољима за резервоара (стопама), у односу на техничку документацију није могло доћи приликом транспорта, а ни монтаже, те да недостатке није било могуће отклонити путем „теренске екипе“ друготуженог (о чему се такође изјаснио вјештак), што је овај тужени предложио (у записнику о извршеној контроли од 14.8.2015. године), изражавањем спремности да и поред напријед наведеног недостатке на тај начин отклони (чиме је и сам потврдио постојање недостатака), само по себи, не ослобађа тужене од одговорности за предметну штету.

Насупрот наведеног, нижестепени судови се због погрешног правног приступа у рјешавању ове правне ствари, нису бавили питањем благовремености и уредности обавјештавања првотуженог и друготуженог од стране тужитеља о скривеним недостаци на предметним резервоарима (који су установљавани у континуитету), а ни питањем њихове евентуалне одговорности по том основу у смислу напријед означених законских

одредби, које питање спада у сферу правилне примјене материјалног права, на што судови пазе по службеној дужности.

О обиму недостатака утврђених од стране тужитеља, изјаснио се и вјештак машинске струке у опширно сачињеном налазу и у исказу датом пред првостепеним судом наводећи: да је статичка стабилност надземних резервоара за TNG, угрожена; да антикорозивна заштита резервоара за надземне резервоаре није изведена у складу са прописаним нормама; да заштита од електропробојности и хидроизолације није урађена у складу са прописаним нормативима и да антикорозивна заштита за подземни резервоар није изведена у складу са прописаним нормама; да обиљежавање резервоара није урађено у складу са Правилником, а посљедично томе, да нису испуњени Правилником прописани услови да се на тако израђене резервоаре издају Увјерења о исправности. Према даљњим наводима вјештака, техничка документација за израду резервоара није у складу са важећим законима и правилницима, нема „сљедивости“ документације по датумима издавања и протоколима и нису јасно дефинисане „Класе“ посуда (резервоара); да прорачуни резервоара приложени у збирке исправа, нису урађене у складу са правилницима и прописима примјењиваним у овој области и да, као такви, не могу бити саставни дио збирке исправа; да је контрола свих укрсних мјеста заварених спојева на стабилним резервоарима за складиштење TNG методом, без разарања, обавезна у складу са наведним стандарцима (а да у списима предмета нема доказа о извршеном тој контроли у односу на предметне резервоаре); да испитивање хидроизолације за подземни резервоар није изведено у складу са прописаним нормама и да је испитивање на електропробојност требало бити извршено прије издавања Увјерења Републичке управе; и да у приложеним збиркама исправа (за сва три резервоара) подаци у погледу „Класа“ посуда на изјави о усаглашености и у осталим дијеловима нису идентични, тако да је „немогуће утврдити“ којој „Класи“ посуда припадају предметни резервоари; и да је технички инспектор из Републичке управе, у обавези да врши инспекцијски преглед и испита посуде у току производње (на који начин није поступано у конкретном случају). С обзиром на наведене недостатке, вјештак је нашао да је надзорни орган, обустављајући радове на градилишту због наведених неправилности у изради резервоара, поступио у складу са законом и чланом 119. Правилника.

Супротно ревизионим наводима првотуженог, поменути вјештак посједује квалификације и искуство које је потребно за ову врсту вјештачења, о чему се изјаснио на рочишту за главну расправу од 7.6.2017. године, што је потврдио и самим налазом у којем је детаљно изложио правила за израду резервоара (утемељене у материјалном праву), с једне стране и бројне неправилности и несагласности при изради предметних резервоара (у техничком смислу и у оквиру струке и науке) и у материјалној документацији која је пратила израду предметних резервоара, с друге стране и своје наводе аргументовано образложио позивом на релевантне одредбе закона и правилника, а првотужени – не само да је имао прилику да током поступка предложи другог вјештака и да образложи разлоге за то, него ни по једном спорном питању о којем се изјаснио вјештак, није пружио аргументе ни доказе, који би стручност и објективност налаза довели у озбиљну сумњу.

С правом тужитељ у ревизији указује, да је у жалби против првостепене пресуде навео, да је надзорни орган обавијестио трећетужену дописом од 1.9.2015. године – да конструкција резервоара (стопа) одступа од дозвољених; да антикорозивна заштита на надземним резервоарима и хидроизолација на подземном резервоару, није у складу са стандардима за ову област и да збирке исправа нису у складу са важећим правилницима

и стандардима и да нису „смјеле“ бити одобрене од стране органа трећетужене, а да у вези тих жалбених навода побијана пресуда, такође не садржи никакве разлоге.

Надзорни орган тужитеља је у допису од 15.9.2015. године затражио од Управе, као органа трећетужене који је учествовао у поступку издавања Увјерења и Рјешења о извршеном прегледу конструкције предметних резервоара (као саставних дијелова збирки исправа), да достави налаз термоенергетског инспектора везано за испитивање подземног резервоара за TNG, на непропустивост и чврстоћу, који налаз му није достављен, на што тужитељ (у прилог неправилности у раду тог органа), указује у ревизији.

Образлажући своју одлуку о одбијању захтјева које тужитељ темељи на уговорима о заједничком улагању закљученим са поменутиим Друштвима из Ц., РС, другостепени суд наводи „Међутим, код чињенице да нису реализовани, ти уговори сами за себе нису довољни да би се материјална штета могла сматрати егзистентном и да би се тужбени захтјев могао усвојити по том основу, тим више што тужитељ није предузео конкретне мјере и активности у циљу реализације уговора о купопродаји резервоара односно отклањања материјалних недостатака“. Међутим, по налажењу овог суда, разлози другостепеног суда у наведеном дијелу, нису засновани на утврђеном чињеничном стању. Ово из разлога што је тужитељ предузео радње и активности у погледу реализације уговора, о чему свједочи бројна документација у списима овог предмета (за коју овај суд, за сада, не даје оцјену у погледу њене доказне снаге). За своју одлуку у овом спору, одлучно питање је постојање одговорности учесника у предметном материјално правном односу (овдје парничних странака) по напријед наведеним основима за неиспуњење уговора, а поступање тужитеља (и под условом да је било пасивно, каквог је схватања другостепени суд), могло би се окарактерисати његовим евентуалним доприносом настанку штете.

С тим у вези ваља рећи, да је тужитељ у поступку обезбјеђења доказа, прибавио налаз стручног лица (А.Њ.), о постојању видљивих недостатака на резервоарима, као и налаз Института ... РС којим је потврђено да резултати техничког прегледа и испитивања плашта надземног резервоара, не удовољавају техничким прописима, те да изолациони плашт резервоара није издржао тест електропробојности напоном 20 kV (невидљиви недостатак) и да је, пошто тужени по позиву тужитеља нису отклонили недостатке, а према наводима вјештака поправка резервоара и постоља „на лицу мјеста“ на којем се они налазе, није била могућа, тужитељ је поднио предметну тужбу.

Основано се у ревизији тужитеља указује, да другостепени суд приликом одлучивања о захтјеву за накнаду материјалне штете, није дао значај чињеници, да је предрачун за довођење наведених резервоара у исправно стање у износу од 75.191,16 КМ (сачињен од стране вјештака), дат „условно“, само за случај да контрола заварених спојева на резервоарима покаже да су исправни, о чему у списима предмета, што значи ни у збиркама исправа (према налазу вјештака), нема доказа.

Из стања предметних списа произлази, да је рјешењем Окружног привредног суда у Источном Сарајеву број 61 0 Ст 011589 15 Пс од 2.4.2018. године, отворен стечајни поступак над имовином, овдје туженог – Т. а.д. И.С., као стечајног дужника; да је тужитељ (као стечајни повјерилац) против стечајног дужника поднио (дана 10.4.2018. године) пријаву потраживања у износу, који је и у овој парници предмет спора; да је на испитном рочишту одржаном 8.5.2018. године пријава тужитеља прочитана (под редним

бројем 24.) и да није прихваћена; да је рјешењем истог окружног суда од 2.4.2018. године поступак у предметној правној ствари прекинут, због отварања наведеног стечајног поступка и да је рјешењем од 3.7.2018. године, настављен поступак у овој парници. Стога је, другостепени суд погрешно судио када је закључио да тужитељ није доказао да је поднио пријаву потраживања, ни да је његово потраживање оспорено од стране стечајног управника и да је упућен на парницу, на што тужитељ основано указује у ревизији.

Када се има у виду да је тужбени захтјев у односу на првотуженог дјелимично основан, а у односу на друготуженог је одбијен у цјелини, као и чињенична и правна ситуација у овом предмету, неразумљиви су и произвољни разлози другостепеног суда, да и у случају да не постоје процесне сметње за расправљање по тужби, у односу на друготуженог (мисли се на „сметње“ да овај тужени у стечајном поступку није поднио пријаву потраживања...), да би тужбени захтјев у односу на друготуженог био неоснован из истих разлога као и у односу на првотуженог, јер се њихова одговорност не заснива на истим основима.

Тужитељ је у жалби, позивом на релевантне одредбе Правилника истакао бројне приговоре у односу на поступање органа трећетужене (Републичке управе) у поступку издавању Увјерења о извршеном прегледу конструкције и првом испитивању предметних резервоара, о којим неправилностима се детаљно изјаснио и поменути вјештак, указујући на конкретне недостатке везане за поступање наведеног органа тужене, чак је и закључак вјештака, да су усљед недостатака на које је указао, предметни резервоари “неупотребљиви“, док тужени нису доказивали да то није тако. Код наведених бројних приговора и примједби тужитеља, који су од одлучног значаја за чињенично утврђење и за правилну примјену материјалног права, другостепени суд је био дужан дати своје разлоге у вези тих навода, из којих би произлазило дати закључак тога суда, да поступањем службених лица трећетужене, није остварен стандард „довољно озбиљне повреде“, што он није учинио. Тиме, што се другостепени суд у дефинисању овог појма задовољио уопштеним навођењем, без конкретних разлога за такав закључак, неправилно је оцијенио проведене доказе, а посљедично томе, побијана пресуда у односном дијелу, не садржи довољне и ваљане разлоге у погледу чињеница одлучних за одлуку у овом спору.

Из свега наведеног произлази, да је у конкретном случају у погледу наведених чињеница и доказа, које су међу странкама спорне и које су одлучне за пресуђење, на које је тужитељ указивао у жалби а и у ревизији, изостала правилна оцјена проведених доказа, да је другостепени суд пропустио да оцијени жалбене наводе тужитеља и да побијана пресуда не садржи разлоге о напријед наведеним, одлучним чињеницама, које су од значаја за правилну примјену материјалног права, на што се основано указује у ревизији тужитеља.

Наведени недостаци квалификују се као повреде одредаба парничног поступка из члана 209. ЗПП, у вези са члановима 8, 191. став 4. и 231. истог закона, које су биле од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде, као и погрешном примјеном материјалног права, на што се основано указује у ревизији тужитеља.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, ревизија првотуженог је одбијена као неоснована, а ревизија тужитеља је на основу одредбе члана 249. став 1. ЗПП и члана 250. став 2. истог закона усвојена другостепена пресуда у одбијајућем дијелу тужбеног захтјева укинута и предмет је у том дијелу враћен истом суду на поновно суђење.

У наставку поступка другостепени суд ће отклонити недостатке на које је указано у овом рјешењу, па ће по жалби тужитеља донијети правилну и закониту одлуку.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић